

هماورد طلیعی باکو و فرصت های رسانه ملی / درباره شبکه جهانی سحر و چالش های فرارو

خبرگزاری آران

شیدا اسلامی

خبرگزاری آران/سرویس آذربایجان

یک نماینده مجلس جمهوری آذربایجان همین اواخر و به صراحت از غرب خواست بخشی از بودجه اختصاص داده شده به ایران ستیزی را در اختیار این کشور قرار دهد تا صرف راه اندازی و فعالیت شبکه ای با عنوان "سحر" و به عنوان مقابله کننده با قدیمی ترین و با سابقه ترین شبکه تلویزیونی معاونت برونمرزی صدا و سیما یعنی "شبکه جهانی سحر" شود.

اگر این موضوع در کنار تصمیمی که چندی پیش از سوی شورای رادیو و تلویزیون ملی جمهوری آذربایجان، مبنی بر ممنوعیت پخش هرگونه سریال خارجی از شبکه های تلویزیونی این کشور به صورت رسمی ابلاغ و سپس اجرا شد، مورد بررسی قرار گیرد، دامنه چالش های پیش روی شبکه ایرانی سحر نمایان تر می شود، بگذریم که بخش عمده ای از مخالفت ها و سنگ اندازی ها بر سر راه کار این شبکه، ناشی از نکته طلایی دیگری است که اخیراً در ماجرای بازداشت و محکومیت دو ساله حبس برای خبرنگار محلی شبکه سحر در باکو، از سوی حتی سازمان ها و نهاد های بین المللی بسیاری اعلام شد و چیزی نیست جز بیان واقعیت ها و انعکاس حقایق در این کشور از سوی سحر.

اما راهبرد های باکو برای تحدید "سحر" در همه وجوه گسترده شده و حتی پخش فیلم و سریال های ایرانی از شبکه های جمهوری آذربایجان را برنمی تابد. این اقدام، اکنون فرصت دیده شدن آثار نمایشی ایرانی در داخل مرزهای جمهوری آذربایجان را به "شبکه جهانی سحر" و سیمای آذری زبان آن محدود و منحصر کرده است.

پخش سریال های خارجی از شبکه های تلویزیونی جمهوری آذربایجان در حالی ممنوع شد که دامنه ارائه سریال های ایرانی برای مردم جمهوری آذربایجان، از آنتن سیمای آذری شبکه ایرانی "سحر" فراتر رفته و شبکه های داخل این کشور هم برای پخش فیلم و سریال های ایرانی سر و دست می شکستند..

ممنوعیت رسمی پخش هر گونه سریال خارجی از شبکه های تلویزیونی جمهوری آذربایجان البته، در حالی اجرایی شده که تب تند و فراگیر پخش سریالهای مبتذل غربی و بویژه سریالهای تولید آمریکای جنوبی، بیست سالی هست که دامن شبکه های تلویزیونی این کشور را گرفته و در تمام مدت این بیست سال هم ظاهراً هیچ خطری متوجه فرهنگ و ارزشهای اجتماعی مردم جمهوری آذربایجان نبوده است، اما آنطور که از روند دو سه سال اخیر می توان نتیجه گرفت سیاستگذاران فرهنگی کشور آذربایجان را، افزایش توجه و اقبال مردم آذربایجان نسبت به فیلم و سریال هایی که به صورت پر حجم از آنتن شبکه سحر برای بینندگان آذری زبان آن در آنسوی ارس پخش می شود، به این نقطه رسانده است.

به خصوص که این استقبال رو به تزیاید، به مرور شبکه های تلویزیونی در داخل خاک آذربایجان را هم به کام خود کشید و در کنار پخش آثاری همچون فیلم های سینمایی "سهم گمشده" و "رنگ خدا" و سریال های "زیر تیغ"، "شهریار"، "امام علی(ع)"، "میوه ممنوعه" و ... با فراهم شدن فرصت استثنایی پخش سریال "یوسف پیامبر(ص)" به اوج رسید.

حدود 2 سال پیش بود که شبکه موسوم به "اسپیس" در آذربایجان در آستانه ورشکستگی قرار داشت ولی با پخش سریال یوسف پیامبر(ع) با دوبله ارزشمندی که شبکه سحر با حضور صداییگان و بازیگران مطرح جمهوری آذربایجان بر روی این سریال ماندگار و ارزشمند تاریخی - مذهبی انجام داده بود، از ورطه افول نجات یافت.

تجربه ارایه "یوسف پیامبر(ع)" از یک شبکه داخلی با دسترسی آسان برای تماشاگران تلویزیون در جمهوری آذربایجان، نشان داد پخش فیلم و سریال های ایرانی، به تدریج عرصه را برای محصولات آمریکای جنوبی و حتی ترکیه هم- که آثار تولید شده در آنها به صورت گسترده در معرض دید بینندگان آذری تلویزیون قرار می گرفت- تنگ خواهد کرد.

خطر اصلی اما، نفوذ فرهنگ ایرانی و اسلامی از دریچه تولیدات ایرانی است. در همان زمان منابع خبری از خلوت شدن محسوس خیابان ها و محل های تردد مردم و حرکت اتومبیل ها در ساعت پخش "یوسف پیامبر(ع)" نوشتند و تلویزیون خزر چندی پیش گزارش داد در دو سال متوالی 2010 و 2011 انتخاب پر تعداد نام "یوسف" برای نوزادان آذری، رتبه این نام را به بالاترین جایگاه آماری ارتقاء داده است.

در گزارش تلویزیون خزر به صراحت بر تأثیر پخش سریال ایرانی "یوسف پیامبر(ع)" بر این تغییر مهم در انتخاب نام برای نوزادان تأکید شده است و با کمی شناخت از حال و هوای جمهوری آذربایجان، به راحتی می توان دریافت که این موضوع ریشه در علاقمندی دیرینه مردم کشور آذربایجان به قرآن و ارزش های اسلامی و نیز مشترکات تاریخی و مذهبی با ایران اسلامی دارد.

البته در همان زمان پخش "یوسف پیامبر(ع)" از شبکه اسپیس در ماه رمضان دو سال پیش نیز، اقداماتی برای خنثی کردن این روند صورت گرفت از جمله اینکه شبکه "اجتماعی" آذربایجان هم اقدام به پخش نسخه آمریکایی یوسف با کارگردانی "راجر یانگ" کرد؛ فیلمی سه ساعته، سراسر تحریف درباره این پیامبر الهی، غیرقابل اعتماد و فاقد توانایی در جذب مخاطبان مسلمانی که به سرچشمه حکمت های قرآنی در مورد داستان یوسف که "احس القصص" قصه های قرآنی است، متصل اند.

این شبکه نسخه آمریکایی "یوسف" را در دو قسمت و با تکرار در وقت سحر، ارایه کرد تا به مقابله با پخش "یوسف پیامبر(ع)" که از سوی شبکه اسپیس در بهترین موقعیت ممکن یعنی ماه مبارک رمضان پخش می شد، بپردازد.

ماجرا به همین جا هم ختم نشد و دو شبکه دیگر تلویزیونی جمهوری آذربایجان یعنی "لیدر" و "آ.ان.اس" چندی پس از آن، علیرغم پخش آنونس سریال یوسف پیامبر(ع)، به یکباره از پخش سریال منصرف شدند که نشاندهنده دخالت عوامل خارجی بر این تصمیم گیری تعجب برانگیز است... و وقتی به این موضوع افزوده شود تأثیر شروع پخش سریال "مختارنامه" از شبکه سحر را که این سریال هم در جمهوری آذربایجان دوبله شده و مشهورترین چهره های بازیگری و دوبله و تعدادی از دارندگان نشان دولتی "هنرمند خلقی" (بالاترین نشان دولتی در این عرصه) در دوبله آن شرکت کرده اند و با آغاز آن، مجدداً صحنه های خلوت شدن خیابان ها و محل های گذر در شهرها و روستاهای جمهوری آذربایجان تکرار شد و نظرسنجی محلی در این کشور نیز آمار 42 درصدی بینندگان این سریال در آذربایجان را نشان داد، عمق این تأثیرگذاری ملموس تر می شود.

سرنجام نوشیروان محرمی رئیس شورای ملی رادیو و تلویزیون جمهوری آذربایجان رسماً اعلام کرد از روز اول ماه می سال 2012، پخش سریال های خارجی از شبکه های جمهوری آذربایجان متوقف خواهد شد، هر چند که در عمل، پخش سریال های ایرانی از شبکه های جمهوری آذربایجان، از یک سال پیش از آن متوقف شده بود اما در این تاریخ موضوع کاملاً رسمی و ابلاغ شد و از یکم می یعنی 12 اردیبهشت ماه امسال عملاً آغاز و مورد اجرا قرار گرفت.

در همین رابطه "کامل شاهرودی اف" مدیر اجرایی شبکه اسپیس گفته بود: من از این مصوبه استقبال می کنم. دولت بودجه هنگفتی را به تولید سریالهای ملی جمهوری آذربایجان اختصاص داده و به ما جهت می دهد که تولید سریال بومی را توسعه دهیم و فکر می کنم با افزایش کیفیت سریالهای خودمان میل بینندگان به آنها نیز افزایش خواهد یافت.

اختصاص بودجه کلان برای ساخت سریال های بومی در جمهوری آذربایجان از یک سال پیش به این سو صورت گرفته اما در این مدت اساساً شرکتهای ترکیه ای دست اندرکار تولید سریال در جمهوری آذربایجان هستند و ادامه همان روند ضد فرهنگی که با سریالهای غیر ایرانی در رسانه های این کشور تعقیب می شد، در دستور کارشان دارند و با اینکه هنرپیشه های آذری در این مجموعه ها ایفای نقش می کنند اما در عمل، آنچه با این ساز و کار حاصل می شود، چیزی است در حد و اندازه همان سریال های ترکیه ای که نظیرشان در شبکه های این کشور به وفور یافت می شود.

از سوی دیگر، پس از اعلام تصمیم یاد شده، انستیتوی حقوق رسانه در جمهوری آذربایجان که یک سازمان غیر دولتی است، مصوبه شورای ملی رادیو و تلویزیون این کشور مبنی بر ممنوع کردن

پخش سریال های خارجی را گونه ای اعمال سانسور توصیف کرده است.

انستیتوی حقوق رسانه اعلام کرد: این مصوبه به معنای ممنوعیت بی قید و شرط تمامی برنامه های تولید شده در خارج از جمهوری آذربایجان که سریال نامیده می شوند، محسوب می شود و چنین ممنوعیت فراگیری را با هیچ سود دیگری نمی توان توجیه کرد.

به این ترتیب، فارغ از اینکه چنین تصمیم گیری ای در حد و اندازه های خود، خوب یا بد و مفید یا مضر ارزیابی شود، یکبار دیگر اهمیت و جایگاه سیمای آذری شبکه سحر را به سیاستگذاران رسانه ملی ایران یادآوری می کند.

با اینکه تأثیرگذاری بخش آذری زبان شبکه جهانی سحر بر افکار عمومی و وجوه فرهنگی و نگرش های اعتقادی مردم جمهوری آذربایجان، امری مسلم و مسجل است، فضا و زمینه رقابتی این سیما با رسانه های رقیب آن نیازمند توجه جدی است.

سیمای آذری سحر هم اکنون روزانه فقط 9 ساعت پخش برنامه دارد و از طریق ماهواره های نایل ست، هات برد قابل دریافت است؛ شکل، زمان و واسطه پخش که به هیچ وجه با مأموریت، اهداف غایی و ظرفیت های این رسانه تناسب ندارد.

اگر چه مردم جمهوری آذربایجان هم مثل همه دنیا که برنامه ها و محتوای هر رسانه ایرانی را به خاطر کانون توجه بودن جمهوری اسلامی ایران در عرصه های مختلف بین المللی و حرف های متفاوت و متمایز آنها از رسانه های غربی، دنبال می کنند، همچنان بیننده برنامه های شبکه ایرانی سحر خواهند ماند، اما این بدان معنا نیست که صحنه رقابت رسانه ای همواره به همین منوال بماند. همین حالا هم رسانه های پاره وقت ماهواره ای، وقتی بخواهند با شبکه های 24 ساعته که در هر لحظه و هر ساعت در دسترس بینندگان خود هستند، رقابت کنند، دشواری های بسیاری را تجربه می کنند.

فقط وقتی این محدودیت زمانی برآمده از شرایط داخلی صدا و سیما، در کنار تحکرات فرهنگی و رسانه ای طرف مقابل مورد بررسی قرار گیرد، می توان به عمق ضربه ای که از ناحیه هر روز تأخیر در توسعه بیشتر شبکه های برونمرزی، به بدنه فعالیت های جبهه رسانه ای ایران در ورای مرزهای آن وارد می شود، وقوف پیدا کرد.

سیمای آذری شبکه سحر، با تصمیمی که شورای ملی رادیو و تلویزیون آذربایجان اجرا کرده، حالا تنها پنجره ای است که مردم مسلمان این کشور می توانند از دریچه آن شاهد فیلم و سریال های صدا و سیما با همه طعم و رنگ اسلامی و ایرانی شان باشند. این رسانه، گذشته از محدودیت های جدید در کشور آذربایجان نیز قابلیت تبدیل به یک شبکه 24 ساعته را داشت ولی در شرایط جدید، نیازمند التفاتی جدی تر است.

در یک نگاه کلی نیز، وقتی اهتمام مسئولین صدا و سیما در تقویت جبهه برونمرزی رسانه ملی را که با افتتاح شبکه های پرس تی وی، آی فیلم و هیسپان تی وی تجدید شد، شاهد باشیم، امید بیشتری خواهیم بست که شرایط جدید و ممنوعیت پخش سریال های ایرانی از شبکه های جمهوری آذربایجان به فرصتی جدید تبدیل شوند و با تأملی ویژه در مورد سیمای آذری شبکه سحر، شیفتگان "مریم مقدس(س)"، "مردان آنجلس"، "یوسف پیامبر(ع)"، "مختارنامه"، "بشارت منجی"، "زیر تیغ"، "مدار صفر درجه"، "در چشم باد" و ... در دومین کشور شیعه جهان در جوار ایران، لذت ملاقات با قهرمانانی که در قاب آثار نمایشی ایرانی به تصویر کشیده می شوند را بیشتر از پیش درک کنند. /خ

پایان پیام